

REMISSVAR (Dnr LI2023/02926)

Att.: Regeringskansliet och Landsbygds- och infrastrukturdepartementet

li.remissvar@regeringskansliet.se

li.transport.remissvar@regeringskansliet.se

13 oktober 2023

Gränshinderrådets remissvar promemoria Tillfälliga förbud att transportera personer utan giltiga identitetshandlingar till Sverige (Dnr LI2023/02926)

Bakgrund

De nordiska statsministrarnas vision är att Norden ska vara den mest hållbara och integrerade regionen i världen år 2030. Gränsöverskridande arbetsmarknadsrörlighet i Norden är viktig för att nå det målet.

Gränshinderrådet är utpekat av de nordiska regeringarna med ett uppdrag att vara pådrivare i varje nordiskt land i syfte att skapa förutsättningar för en integrerad region där invånare enkelt kan arbeta, flytta, studera och starta företag över gränserna och i ett annat nordiskt land. Gränshinderrådet ska, enligt sitt mandat, bland annat uppmärksamma regeringarna på nordiska mobilitetsproblem som uppstår, särskilt i gränsregionerna.¹

Gränshinderrådet är oberoende och detta yttrande representerar därför inte de nordiska regeringarnas eller Nordiska ministerrådets ställningstagande.

Gränshinderrådets synpunkter

Inledningsvis ska det nämnas att Gränshinderrådet har förståelse för de utmaningar som Sverige ställs inför för att hantera en eventuell flyktingkris, för att motverka gränsöverskridande brottslighet och för att stärka den nationella säkerheten.

¹ <https://www.norden.org/sv/information/mandat-granshinderradet-2022-2024>

Gränshinderrådet har tidigare yttrat sig över lagförslag rörande stärkta gränskontroller och ID-kontroller², och detta yttrande ligger i linje med de tidigare. Gränshinderrådet vill framföra följande:

- Gränshinderrådet instämmer inte med konsekvensanalysen i promemorian rörande erfarenheter från tidigare ID-kontroller och anser inte att lagförslaget tar tillräcklig hänsyn till genomförda utredningar på området.
- Gränshinderrådet saknar i lagförslaget en konsekvensanalys för samtliga gränsregioner.
- Gränshinderrådet tror inte att införandet av tillfälliga förbud som beskrivet i promemorian är en ändamålsenlig lösning. Om sådana förbud ändå införs vill Gränshinderrådet:
 - o understryka att möjligheten att införa förbud måste göras efter noggrann bedömning och användas restriktivt.
 - o betona att gränsregionernas behov måste tas i särskilt beaktande om förbud införs.

Den fria rörligheten i Norden har en lång tradition med en snart 70 år gammal gemensam arbetsmarknad och passion. Tusentals människor lever sitt liv på tvärs över de nordiska gränserna, och det är inte bara de 45 000 nordbor som arbetspendlar över en nordisk gräns som kan drabbas av ett förbud utan även nordiska företag i grannländerna som är arbetsgivare till tusentals människor bosatta i Sverige. Cirka 90% av all gränspendling i Norden utgår från Sverige till övriga nordiska länder. Särskilt utsatt, om ett förbud införs, är Öresundsregionen där cirka 18 200 pendlare dagligen rör sig mellan länderna över ett sund. I denna region är en majoritet av gränspendlarna beroende av kollektivtrafik. I gränsregionen Tornedalen och särskilt Haparanda-Tornio skulle också pendlare, företag och gränsöverskridande kollektivtrafik drabbas, liksom mellan Norge och Sverige.

En ny rapport från Europaparlamentet konstaterar att om alla juridiska och administrativa hinder mellan de europeiska gränsregionerna skulle undanröjas så skulle detta öka bruttofördlingsvärdet (GVA) med cirka 457 miljarder euro per år, vilket motsvarar 3,8 % av EU:s totala bruttofördlingsvärde (GVA) 2019.³ Bara i Öresundsregionen skulle en helt integrerad arbetsmarknad resultera i en årlig samhällsekonomisk vinst på upp till

² ["Förslag till lag om särskilda åtgärder vid allvarlig fara för den allmänna ordningen eller den inre säkerheten i landet till följd av Rysslands aggression mot Ukraina"](https://www.norden.org/sv/news/granshinderradets-vadjan-till-sverige-infor-inga-nya-id-kontroller)

<https://www.norden.org/sv/news/granshinderradet-till-regeringen-tank-pa-gransregioner-nar-id-kontroller-utreds>

³ [Mechanism to resolve legal and administrative obstacles in a cross-border context | Think Tank | European Parliament \(europa.eu\)](https://www.thinktank.eu/en/mechanism-to-resolve-legal-and-administrative-obstacles-in-a-cross-border-context)

2,9 miljarder DKK för den svenska och danska ekonomin tillsammans.⁴ Givet den potential som finns för en ökad mobilitet mellan de nordiska länderna, en ökad tillväxt och positiva samhällsekonomiska effekter för hela Norden ser Gränshinderrådet att en bestående möjlighet för Sveriges regering att införa tillfälliga förbud som föreslås i lagförslaget vore ett steg i fel riktning.

Gränshinderrådet vill även uppmärksamma det dansk-svenska uttalandet från april 2022 som lyfter fram den fria rörligheten och gemensamma arbetsmarknaden samt betonar att transitkorridorerna till Bornholm respektive CPH Airport ska värnas i största möjliga utsträckning i kristider.⁵ De nordiska samarbetsministrarna har även i en gemensam deklaration om krissamarbete manat till dialog och att man ska ha ett särskilt fokus på gränsregionerna i tider av kris.⁶

Sammanfattningsvis anser Gränshinderrådet att lagförslaget inte tar tillräcklig hänsyn till resultaten i *Utvärdering av effekter av tillämpningen av förordning om vissa identitetskontroller*⁷ som Länsstyrelsen Skåne genomförde 2016 på uppdrag av Regeringskansliet.⁸ I utvärderingen konstaterades bland annat att tågtrafiken mellan Danmark och Sverige drabbades hårdast och att tillgången till danska arbetstillfällen minskade med flera hundratusen. Utvärderingen framhävde också vikten av tillgängligheten till Köpenhamn och Köpenhamns flygplats. ID- och gränskontrollerna skapade också osäkerhet kring framtida etableringar, investeringar och rekryteringar. Satsningar som European Spallation Source (ESS) och MAX IV i Lund bygger till stor del på närheten till Kastrup och Köpenhamn samt tillgång till universitet och högskolor på båda sidorna av Öresund.

Förslag

Gränshinderrådet har förståelse för att det krävs politisk handling för att hantera en eventuell flyktingkris, att motverka gränsöverskridande brottslighet och att stärka den nationella säkerheten men ber regeringen om att överväga alternativa lösningar.

Gränshinderrådet föreslår att regeringen istället överväger hur de redan existerande och tillfälliga inre gränskontrollerna inom ramen för Schengenkodexen kan användas som ett verktyg för att upprätthålla lag och ordning och skydda den nationella säkerheten och hur gränsöverskridande polisiärt samarbete istället kan stärkas.

⁴ <https://www.gretercph.com/sv/arbetsmarknad> Rapport: Produktivitetseffekter ved øget arbejdsmarkedsintegration i Øresundsregionen, Højbjerg Brauer Schultz i samarbejde med Københavns kommun, 2019.

⁵ <https://www.svd.se/a/BjKE8g/ministrar-resor-i-oresundsregionen-ska-varnas>

⁶ <https://www.norden.org/sv/declaration/deklaration-fran-de-nordiska-samarbetsministrarna-om-krissamarbete>

⁷ <https://www.oresundsinstittet.org/wp-content/uploads/2016/09/20160923-Utvardering-av-effekter-av-tillampningen-av-forordning-om-vissa-identitetskontroller.pdf>

⁸ [Uppdrag till länsstyrelserna, Migrationsverket, Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, Polismyndigheten, Socialstyrelsen och Trafikanalys att utvärdera effekterna av tillämpningen av förordningen om vissa identitetskontroller vid allvarlig fara för den allmänna ordningen eller den inre säkerheten i landet \(regeringen.se\)](#)

Gränshinderrådet uppmanar även, om lagförslaget träder i kraft, att lagen används restriktivt och att eventuella åtgärder och förbud sker med så liten påverkan som möjligt för gränsregionerna i linje med statsministrarnas vision om att göra Norden till världens mest integrerade region och i linje med samarbetsministrarnas deklaration och transituttalandet mellan Sverige och Danmark.

Gränshinderrådet uppmanar även till dialog med övriga berörda länder, samt – om lagförslaget träder i kraft – att det inför varje tillfälligt förbud genomförs en konsekvensanalys utifrån ett samhällsekonomiskt perspektiv med särskild hänsyn till effekterna för invånare och företag i gränsregionerna.

Slutligen, oavsett om lagförslaget genomförs, uppmanar vi till en stärkt dialog med gränsregionala aktörer, berörda länder och myndigheter samt andra intressenter när motsvarande åtgärder diskuteras och bereds.

På vägnar av Gränshinderrådet,

Siv Friðleifsdóttir
Gränshinderrådets ordförande 2023

Sandra Forsén, Seniorrådgivare Nordiska ministerrådet, har varit föredragande.